

We Srode

N^{ro}. 132.

13. Listopada 1822.

Wiadomości kraiowe.

Z Wiednia dnia 4. Listopada. — Wiadomości z Werony z d. 24. Października donoszą co następuje o pobycie naszego najłaskawszego Cesarza i Cesarzowey tudzież innych dostojnych Władców: »Dnia 17. wieczorem przybyli tu Xiążęta Pruscy Fryderyk Wilhelm Ludwik, i Fryderyk Karol Alexander i wysiadli w domu Taffellego. W Piątek d. 18. z rana, Najjaśniejsza Cesarzowa odwiedziła niespodziewanie zakład poświęcony wychowaniu niewieściey młodzieży i bawiła się tam ze cztery godzin z prawdziwą macierzyńską starannością wglądając w każdy szczegół tego zakładu. Dnia 21. z rana dostąpiły łaski posłuchania u N. Cesarza; na sam przed najszybszy Senat sprawiedliwości potem władze cywilne i inne urzędy i naydobrotliwiej przyjęte były. Tego samego zaszczytu dostąpiły także u N. Cesarzowey, która ie z równą łaskawością przyjęła. Dnia 22. pokazali się w pysznie oświetlonym teatrze nasz najłaskawszy Cesarz i Cesarzowa, Król Pruski, Arcy-Xiążę Wice-Król ze swoją Matką, iarchi i inni Władcy, Xiążęta i znaczniejsze osoby. Gdy N. Cesarstwo przybyli cały teatr zabrzmiał okrzykami ludu napełnionego radością, które powtórzone zostały, gdy się N. Cesarstwo po pierwszym akcie oddali. Dnia 23. z rana odjechał Król Pruski do Wenecyi, z kąd oczekiwany jest za dni kilka, potem uda się na parę niedziel do Rzymu i Neapolu. We Czwartek d. 17. przybyła Królowa Sardyńska i zajęła pomieszkanie w domu Miniscalchi. W południe w towarzystwie dwóch córek odwiedziła N. Monarchinią naszą, która ją niebawem wzajemnie odwiedziła. Potem odebrała odwiedziny od Cesarza Alexandra i od innych Xiążąt i Xiężniczek; wieczorem bawiła się u N. Cesarzowey, nareszcie odjechała do Mantui.

Z Wiednia d. 5. Listopada. — Wedle wiadomości z Werony, przedstawiono J. C. K. Miei d. 21. Października wszystkie Władze pu-

bliczne. Naprzód otrzymał posłuchanie najszybszy Trybunał, któremu Monarcha uczynił poehlebne oświadczenie. Zgromadzenie Stanowe odebrało zapewnienie najszybszej łaski. Także i N. Cesarzowa przyjmowała Władze bardzo łaskawie, a teraz zaszczyca obecnością swoją osobliwosci Werony osobliwie mało-widła. D. 25. przyjmowała N. Pani damy pałacowe. D. 25. poiechali Monarchowie do teatru wspaniale oświetlonego wraz z orszakami we dwudziestu powozach. N. Cesarzowa Jmę siedziała w środkowej łoży między N. Królem Pruskim i N. Cesarzem Wszech Rossyy. Obadwa Monarchowie mieli na sobie mundury swoich pułków Austriackich. Tego samego dnia przybyli Jego Cesarzowic. Mśc. W. Xiążę Toskański, a następującego Jego Królewic. Mość Następca Tronu Szwedzki. — W. d. 26. N. Cesarz Austriacki w towarzystwie N. Cesarza Alexandra i innych dostojnych osób odprawił przegląd wszystkich woysk tutejszych na placu Corso di Porta nuova. N. Cesarz nasz był w mundurze Marszałka polnego na koniu. Potem rozkazał N. Pan przeciągać koło siebie woysku na pięknym placu la Rra, gdzie oraz była obecna N. Monarchini. Wieczorem raczył N. Pan dać posłuchanie kilku osobom prywatnym. Tego samego dnia przybyła do Werony Deputacyia srodkowego Zgromadzenia Medyiolańskiego mająca na czele Prezydenta Gubernialnego, Hrabiego Strassoldo, i druga Deputacyia miasta Medyiolanu. Pierwsza złożona jest Hrabiego Ottoloni, Margrabiego Massini i Doktora Cesari Carcano Origioni. Druga miała członkami: Podestę Villa, Hrabiego Borromeo, Hrabiego Mellerio i Margrabiego Cagnola.

Burs Wiedeński z dnia 2go Listopada: Obligacyie długu Stanu 5 procentowe w M. K. 87 1/8 — Obligacyie na pożyczkę do wygrania przez losy z r. 1820 za 100 ZR. M. K. 124 — Obligacyie na pożyczkę do wygrania przez losy z r. 1821 za 100 ZR. M. K. 126 1/4 — Certyfikaty na pożycz. r. 1821 za 100 M. K. — — Burs na Augsburg za 100 Hur. 90 5/8 Usc — Moneta konwencyjna za 100, 249 7/8. — Akcyie bankowe, jednalpo 952 3/10 ZR. M. K.

Wiadomości zagraniczne.

Zjednoczone Stany Ameryki północny.

W Londynie odebrano Gazety Nowo-Yorkskie, dochodzące do d. 17. Września. Żółta gorączka a z nią i powszechna trwoga wzgarnęły się coraz bardziej w Nowym Yorku. Zdało się, że zaraza ta wybuchła teraz także i w Baltimore, w Norfolk, a nawet i w Pensakoli (we Florydzie).

Ameryka Hiszpańska.

Kłeska i śmierć Moralesa potwierdziły się zupełnie. Tym sposobem Kolumbięczykowię uwolnili się od najstraszniejszego nieprzyjaciela. Mniemają, że Puerto - Cabello nie będzie już długo w stanie dawania odporu. Stanowcza bitwa owa, zaszła dopiero na d. 5. Sierpnia na wzgórzach Brigrirama, między Puerto-Cabello i Walencyją.

Wyspa St. Domingo.

Na St. Domingo zaszły nowe poruszenia: Listy z Port-au-Prince z d. 24. Sierpnia donoszą, że Jenerał Romani, były Xiążę z czasów Krzysztofa, uknowałbył spisek przeciwko Jenerałowi Boyer. Boyer wydał natychmiast rozkaz do uwięzienia go. Romani chciał się bronić, lecz go natychmiast zabito. Głuche zaburzenie panuje na tój wyspie. Dotąd cała jeszcze szlachta czarnych, żalnie Krzysztofa.

Brazyliia i Portugalia.

Oprócz umieszczonego w N. 129 gaz. nasz. Wyroku i w N. 130 i 131 Manifestu, wydał Xiążę Rejent d. 6. Sierpnia nowy Manifest do wszystkich przyjacielskich Rządów i Narodów:

Nadmieniwszy przy wstępie w wyrazach dosyć mocnych o dziejach osadnictwa i obchodzenia się Portugalczyków z Brazylią, i tknawszy nowe zdarzenia zaszłe od chwili jak dwór Lizboński do Rio-de-Janeiro przeniesiony został (roku 1807) Manifest ten tak brzmi dalej:

»Dopóki mój dostojny Ojciec w Rio-de-Janeiro przemieszkiwał, żądną nieszczęśliwym sposobem potajemnie zdradzieckimi zabiegami wywieziony został, zmyślały Stany Lizbońskie braterski sposób myślenia i równość względem Brazylii; oświadczały, że wtedy tylko dane Brazylii prawo będzie ważne, gdy lud Brazylijski zastąpiony od zgromadzenia wyśtańców da na to swoje przyzwolenie; ale iakież było

zadziwienie ludu tego, gdy widział, że jedna część tak zwanego narodowego kongresu wyrokowała względem najdroższych mu korzyści, gdy tym czasem dla nieprzytomności dwóch trzecich części tego kraju, upadały najważniejsze przedmioty mające największą wartość dla Brazylii. Ta panująca fakcya z szatańską polityką oszukała Brazylię przedstawianem pobratymstwem, umiała korzystać z błędów i z wykroczeń Janty Bahii — z wykroczeń działywanych z mową potajemną — ażeby porozrywać te najsłodsze związki łączące wszystkie prowincje pod jedną prawną i oycowską rejencyą.«

»Jakże Stany w tój buntowniczej Juncie mogły oglądać prawną powagę umocowaną do potargania politycznych związków prowincyi? Jakież prawo miało to Zgromadzenie, którego zastępstwo narodowe było wtedy na Portugalii ograniczone, sankcyjonować taki akt nieprawny, zbrodniczy i nieszczęśliwy w swoich skutkach? Jakichże korzyści miała Bahia wtedy dostąpić? Możnaż to było pomyśleć, ażeby ta prowincya stała się Portugalii podległą; i byłaby stosunek ten przeniesła nad zaszczyt tworzenia pierwszój prowincyi wielkiego i potężnego Brazylijskiego Państwa? Ale Stany inne miały zamiary; nie chciały tego, ażeby Brazylii dłużey była Królestwem; miała być pozbawiona tronu, miała być zmuszoną wyrzucić się korony swojej i swojego berła, ażeby wstecz się cofnąć w porządku politycznym; nowe miała nosić więzy i upokorzyć się przed Portugaliją.«

»Pozwólcie mi przejsć stopniowo wszystkie czynności Stanów. Urządzaia i upoważniaia bezrządne, obopólnie nie zawisłe od siebie, ale razem wzięwszy podległe Portugalii Rządy prowincyjne; znoszą odpowiedzialność i naturalną iedność cywilnych, wojskowych i skarbowych władz, a ludowi przeciw niezbędnym uciężenieniom żadnego innego nie zostawiają środka, jak tylko każyć szukać prawa i pomocy na innym półkregu świata. Stany chciały porozdzielać wszystkie części tój budowy, chciały zniweczyć potęgę prowincyi i zamienić je w tyle Rzeczpospolitych iedną drugiey nieprzyjaźnych. Nie miały żadnego względu na uciężenia wypływające z iąd dla Brazylii; przystawały na pomyślny sposobności mieć korzyść z tego kraju i użytkować z niego; podobnie do dzikich ludzi z Luiziany chcieli obalić drzewo dla wygodniejszego obrzucania owoców, nie starając się wprzód wylęść na nie.«

»Ale to nie jest jeszcze wszystko; Stany Lizbońskie wiedziały o tem bardzo dobrze, że

Brazylia obciążona jest niezmiernym długiem Stanu, iakiego wymagał od Skarbu bank narodowy, i że, gdy te zobowiązania wypłaconymi nie będą, mnoga liczba rodzin na łup nędzy wystawiona będzie, a przecież kredytowi banku tego najmniejszy nie poświęcił uwagi; staraty się i owszem zadać mu cios dotkliwy, odbierając Brazylji to, co było nad wydatki prowincjonalne, a co powinno było wpływać do Skarbu.»

»Narescie przybył do Brazylji tenszkaradny wyrok powołujący mnie do Portugalii i znoszący wszystkie trybunały w Rio-de-Janeiro. Wtedy zniknęła wszelka nadzieja zyskania choćby tylko delegacyi władzy wykonawczej do utworzenia powszechnego środkowego punktu jedności i siły wszystkich prowincy tego obszernego kraju, a bez tego środkowego punktu daremnie rozrzucaliby natura wszelkie dobrodzieistwa, wszelkie błogostawienstwa, by pozyskać nagłe rozwiniecie się władzy i Stanu kwitającego Brazylji; bez tego środkowego punktu przyjacielskie i handlowe stosunki Państwa tego z Portugaliją i z krajami zewnętrznymi doświadczyłyby tysiąc przeszkód; bez tego środkowego punktu narescie Brazylianie nie byłiby tyle mocni, iżby mogli ochronić granice swojego kraju, a przez zdradę Stanów mogliby to wszystko utracić, co zyskali poświęceniem własnej krwi i majątku. Lecz dla naszego zbawienia obrażona sprawiedliwość i polityka wydały iednogłośny okrzyk niechęci i przeszkodziły wykonaniu tego wyroku. Roziątrzenie Brazyliianów bardziej jeszcze powiększone zostało ową pogardą, z którą się obchodzono z nimi, żaden z Brazyliianów nie był umieszczony w licznym spisie Dyplomatyków, Ministrów Stanu, Radców Stanu i Gubernatorów wojskowych; a wkrótce domysłano się, w iakim zamiarze nowi ci Brazyliowicze pod tytułem głównych Wielkoraźców mianowani zostali.«

»Należy sobie tylko przypomnieć postępowanie tych Wielkoraźców w prowincyach naszych, wpływ, iaki mieli na służbę wojskową obcych spraw cywilnych i politycznych, upodabianie z iakiem Stany przyjmowały życzenia bratobójczego wojska wgnanego z Pernambuko, pochwałę, iaką dawał Jenerałowi Avilez, badacemu powodem śmierci syna mojego Xięcia Don Juana*) i poniżenie z iakiem po-

glądały na mordercze sceny w Bahii wykonywane przez haniebnego Madeirę, który na przekorę przedstawień wysłańców Brazylijskich dostał nowy posiłek wojska; to wszystko dowodzi, że ci rewolucyjni burzyciele zniszczywszy wolność wszystkich prowincy, utlumiali raptownie wszelkie skargi, miłość oycyzny i honoru nazywali niekonstytucyjną i starali się zaprowadzić Despotyzm wojskowy.«
(Dokończenie nastąpi.)

Wielka Brytania i Irlandya.

— Z Londynu d. 18. Października. —

Lord Amherst został głównym Wielkoraźcą w Indyach.

Francya.

— Z Paryża d. 19. Października. —

Królewskie rozporządzenie z d. 16. t. m. zawiera listę, podług której od 1. Stycznia 1823 urzędnicy Sądowi w całym Królestwie płatni będą. Prezydent i Jeneralny Prokurator przy Królewskim Sądzie w Bastyi w Departamencie Korsyki, będzie pobierał otdąd 15,000 franków. Płaca Sędziów przy Trybunałach pierwszej instancyi w głównych Stolicach Królewskiego Sądu i Sądu *Assis* podzielona jest na pięć klas i składa się z 1,600, 1,800, 2,100, 2,400 i 3,000 franków. Płaca Prezydentów i Jeneralnych Prokuratorów wszędzie tylko o półtowę będzie iak Sędziów. Wszelako w niektórych miastach ustawa ta przestąpioną bywa i tak n. p. w Dijonie, Grenoblu i w innych miastach zamiast 2,700 pobieraia 3,000 fr.; w Nancy, Orleanie, Strasburgu i w innych zamiast 3,150, 3,600 fr.; w Lille, Nantes i w Toulouzie zamiast 3,600, 4,200 fr.; nakoniec w Bordeaux, Lugdunie, Marsylii i Rouen zamiast 4,500, 6,000 franków. Praca Podprezydentów wynosi czwartą część więcej iak Sędziów. Zastępcy Prokuratorów taką samą pobieraia płacę iak i Sędziowie. Prezydent i Jeneralny Prokurator przy tutejszym Trybunale pierwszej instancyi pobiera 16,000 fr., Podprezydent 7,500 fr., Sędziowie pobieraia 6,000, a zastępcy 7,000 fr. Sędziowie instruceyjni przy Trybunałach pierwszej instancyi pobieraia jeszcze, iako dodatek, piątą część płacy Sędziów tych Trybunałów, z których są wysłani. Płaca Sędziów instruceyynych w Departamencie Korsyki jest raz na zawsze 800 fr. postanowiona, a pisarz Sądowy pobiera tam trzecią część téj summy.

Dziennik Paryzki zapewnia, że na mocy wyroku Wielkiego Mistrza Uniwersytetu

*) Xięże ten umarł ze skutków upału słońca, gdy z powodu wszczętego powstania w Rio przez wojsko Europejskie w otwartym powozie z miasta do pobliskiego zamku był wiczyony.

niektórzy nauczyciele przy tamtejszych Król. szkolnych zakładach częścią z miejsc oddaleni, częścią urzędownie zasuspendowani zostali.

Izba handlowa w Metz zleciła Rządowi założenie wielkiego Europejskiego jarmarku, w nadziei, że dla Niemców w południowych odwiedzenie tego jarmarku będzie korzystniejsze, niżeli Frankfurckiego i Lipskiego, i że ich Rządy uczynią może wszystko w tym względzie, co by było z pomyślnością dla zbycia towarów Francuzkich.

Gazeta »Etoiles z dnia 30. Października zawiera, co następuje: »Kilka Dzienników wspomniało już o odebraniu przez urzędników cłowych w Sierck (w Departamencie Mozelskim) transportu żelazniwa na sztylety, w chwili, gdy ta broń zakazana miała się wkręcić do Francji. Możemy zapewnić, że te klingi zawierały znaki, straszniejsze zapewne a przed wszystkiem ostrożniejsze, jak broń sama. Tak u. p. na jednego rękociści widzimy po jednej stronie popielnicę (urnę) i obalone berto, dalej oręż z trzema gwiazdami na wyższej części, po drugiej stronie widać klepsydrę, kosę, złamane berto, szczudła i larwę, na dole wyobrażony jest pęk rozek (fasces) zielonemi gałązkami obwiedziony, jako godło republikańskie. Na drugiej stronie z tych rękociści znajdują się narzędzia oprawców. Pytamy się dla kogo przysłano z krajów obcych taki darunek?»

»Z Ajaccio (z Korsyki) donosi wspomniana gazeta z d. 7. Października: »Dzień wczorajszy był świadkiem pewnego zdarzenia, które, gdyby nie umysł stały naszego wyborczego Prefekta, Wice-Hrabiego Suleau, byłoby się stało powodem gorszych daleko skutków. Przemysłnicy chcieli obce zboże pod fałszywą cedulką wprowadzić; urzędnicy cłowi powziawszy o tém wiadomość, chwycili się go natychmiast, skoro na ziemię wyłożone zostało i chcieli je do magazynu odesłać; lud zaś podrażniony od hersztów znanych dobrze Rządowi, opierał się temu widocznie. Poręcznika celit zakłuto, innych urzędników poraniono na siłę zbrojną rzucano kamieniami. Tylko przytomność Prefekta zdołała powrócić porządek i pospólstwu wskazać jego powinność. Wszelako wypadek ten tem mocniej czuć nam daje życzenie to, ażeby Rząd miejscowym Władzom więcej udzielił mocy, by na przyszłość podobnych dzikich wybuchów uniknąć.«

— Z Paryża d. 19. Października. —

Podług gazety wychodzącej w Clermont wojsko stojące na granicy Pireneów, coraz bardziej się wzmacnia. Jenerał, Hrabia Curial, idąc do Puy dla obejrzenia korpusów tam stojących, miał przez sztafetę dostać rozkaz objęcia dowództwa korpusu obserwacyjnego i udać się natychmiast na miejsce nowego przeznaczenia.

Dnia 15. b. m. cała żandarmeryja w Poiriers była w ruchu. Otoczono i przetrząsano dom Pana Lessourd - Vaillant, i tamecznego kupca, w którym Policya spodziewała się znaleźć jednego z należących do spisku w Saumur zaocznie skazanego. Wszelkie atoli poszukiwania były bezskuteczne.

Zamknięcie księgarni PP. Leroux, Coreard i Thery, bezskuteczność czynionych przez nich przedstawień i wieść, że wiele innych księgarni tenże los ma spotkać, wznieciły wielką obawę w księgarzach i drukarzach tutejszych. Ustał nagle handel książkami, a jeśli to potrwa, lękać się potrzeba bankructwa wielu księgarzy. Gazeta Codzienna i Monitor twierdzą, iż handel książkami nie będzie podlegał żadnemu niebezpieczeństwu, skoro Policya oprze go na pewnych zasadach. Nie same banktownicze pisma utrzymywały go i były źródłem rachub księgarskich. Dowodzi tego doświadczenie, a sprawiedliwość i interes publiczny nie dozwalaia zważać na żale kilku osób, dających się styśzyć w przypadkach.

W ł o c h y.

Dotychczasowy Francuzki Poseł w Rzymie, Xiążę Blacas, miał ten zaszczyt d. 15. Października wręczyć Jego Świątobliwości list odwołujący i nazajutrz powrócić do Paryża. Następca jego, Xiążę Laval - Montmorency, miał d. 18. t. m. wstępne posłuchanie. Poseł Rossyjski przy Ojcu Świętym P. Iliński, odjechał d. 19. t. m. z Rzymu do Werony.

N i e m c y.

Hrabia Capo d'Istrias, używając hospitalności w Ems, był przytomny winobranii w Reingau, a dnia 23. Października wrócił do Frankfurtu.

Nie dawno przybył do Lipska, Baron Stroganow, w zeszłym roku były Rossyjski Poseł u W. Porty. Jechał przez Drezno z kapiel Czeskich.